

SINIF EĞİTİMİ 4. SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ (*)

Halim ULAŞ (**)
Erdal ZENGİN (***)

Öz

Bu araştırmanın amacı, sınıf eğitimi 4. sınıf öğretmen adaylarının din eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 50 sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma bilimsel araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup 2017-2018 eğitim-öğretim yılı güz döneminde uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi basamaklarına uygun olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının, din eğitimine olumlu baktıkları sonucuna varılmıştır. Öğretmen adayları, çocuğun dini bilgileri edinerek doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü ayırt edebilmesi ve ahlaklı bir yaşam sürmesi için din eğitiminin gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, din eğitiminin çocuklara verilmesinin herhangi bir probleme yol açmayacağı görüşünü savunmakla beraber, bu eğitimin öneminden dolayı eğitimcilerin, verdikleri eğitim ve bilgilerin yanlış olmamasına dikkat etmeleri gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Araştırmada elde edilen bir diğer veri ise, din eğitimi veren eğitimcilerin bu alanda uzmanlaşmış olması, çocukların anlayabileceği seviyede eğitimin verilmesi, eğitim verilirken daha çok somut örnekler üzerinden dersin işlenmesi ve bireyin aktif olarak katılacağı etkinliklerin merkeze alınarak konuların işlenmesi gerektiğidir.

Anahtar Kelimeler: Din, Din Eğitimi, Sınıf Öğretmeni, Sınıf Öğretmen Adayı, İlkokulda Din Eğitimi.

*) Bu makale, bildiri olarak 28 Nisan-2 Mayıs 2018 tarihinde İCRES'te sunulmuştur.

**) Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
(e-posta: halimulas@atauni.edu.tr), ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9457-1554>.

***) Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
(e-posta: ezengin@firat.edu.tr), ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4771-0160>.

Determinaton of the Opinions of the 4th Grade Teacher Candidates about Religious Education

Abstract

The purpose of this research is to determine the opinions of the 4th grade prospective teachers regarding the religious education. This study is composed of 50 class teacher candidates. The research is designed in the framework of the scientific research method and it was applied in the fall semester of 2017-2018 academic year. Semi-structured interview form, developed by researchers was used as data collection tool. The obtained datas were analyzed according to the content analysis steps. As a result of the research, it was concluded that teacher candidates were positive about religious education. Teacher candidates expressed that the child should obtain religious information to distinguish between right and wrong, good and evil, and to live an ethical life. Participants also argued that religious education should not lead to any prob- lem in giving to children, but because of its importance, educators should pay attention to the fact that their education and knowledge are not wrong. Another data obtained in the research is that the educators who teach religious education should be specialized in this area, educated at the level that children can understand, be processed through more concrete examples when the education is given and the subjects should be taken into the center of activities that the individual will actively participate in.

Keywords: *Religion, Religion Education, Class Teacher, ClassTeacher Candidate, Religious Education İn Primary School.*

Giriş

Eğitim programında yeni araştırmalara kaynaklık eden paradigmlar, toplumun sahip olduğu “inanç, değer ve teknik”lerin dönüşmesi sonucunda meydana gelen anlayış ve yaklaşımlardır. Bu farklılık arz eden anlayışların ortaya konup irdelenmesi gerekir. Pozitivizme karşı bir anlayış olarak ortaya çıkan bu yaklaşımları pozitivizmin alt yapısının içinde konumlandırmak son derece yanlış olur. Yeni paradigmlar, yapılanması ve işlerliği ile pozitivist felsefe ve geleneğin egemen olduğu eğitim programından topyekûn bir dönüşümü, yani değişimi kaçınılmaz kılmaktadır (Özden, 2002). Bu değişim ve dönüşümün, kaçınılmaz olarak eğitim sisteminin her aşamasını etkilediği ortadadır. Eğitim programının kapsamı düşünüldüğünde, bu kapsamda eğitimin amaçlarından biri olan istendik bir davranış ortaya koyma prensibi gereği, toplumun sahip olduğu ahlaki ve dini değerlerin çocuğun seviyesine uygun bir şekilde verilmesi ve programda yer alması ihtiyacı yadsınamaz bir gerçektir. Eğitimin verimli olabilmesi, bu dönem çocuğunun gelişimsel özelliklerine uygun özel öğretim yöntemleri dikkate alınarak eğitim planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir (İnan, 2017).

Ülkemizde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi ilköğretim dördüncü sınıftan ortaöğretimin son sınıfına kadar 1982 Anayasasının 24. maddesi ve Millî Eğitim Temel

Kanunu gereği zorunlu olarak okutulmaya başlanmıştır. 1982'den günümüze kadar geçen süreçte bütün ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanmaya başlayan DKAB öğretim programlarından ilköğretim programı 2000 yılına kadar devam etmiştir. 1982 yılında hazırlanan ortaöğretim DKAB öğretim programı ise 2005 yılında yeniden geliştirilerek, M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 31.03.2005 tarih ve 16 sayılı kararı ile yürürlüğe girerek 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Karataş ve Tabak, 2010). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi bazen programın dışına çıkarılmasına rağmen, belli bir süre sonra toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tekrar programa dâhil edilmiştir. (Çelik, 2016). Fakat din eğitiminin programa dâhil edilmesi, içinde yaşadığımız toplumun ihtiyacı ile devlet sisteminin bu alanda farklı argümanlar ileri sürdüğüne şahit oluyoruz. Dolayısıyla bu alan eğitim tarihi içerisinde tartışmalı bir alan olmuştur.

Türkiye'de din eğitimi laiklik bağlamında sürekli olarak tartışılması, temel olarak din eğitimi zorunlu mu olsun yoksa seçmeli mi veya olsun mu-olmasın mı gibi temel argümanlar etrafında yoğunlaşmaktadır. Bilindiği üzere din eğitimi ile alakalı Türkiye'de sorunlu bir uygulama süreci yaşanmıştır. Okul müfredat programlarından din dersinin kesin olarak çıkarılması ile başlayan süreç seçmeli bir ders olarak okutulması şeklinde devam etmiştir (Yıldız, 2009; Aydın, 2001). Bu bağlamda din eğitimi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Siyasi alanda yapılan ciddi tartışmaların sonucunda din eğitimi, okullarda zorunlu ders olarak okutulmaya başlandı. Sadece ilkokullarda değil, aynı zamanda ortaokullar ve liselerde dini eğitimi 1982'ye kadar devam etmiştir. Verilen din eğitimi sadece İslam dininin etrafında şekillenmeden, bütün dinlerin öğretildiği bir program öngörülmüştür (Kap, 2014; Genç, Avest & Miedema, 2011; Kaymakcan, 2009; Kaymakcan, 2006).

Eğitim kurumlarının temel hedefleri incelendiğinde ülkesini severek, temiz olma, sağlığına dikkat etme, düzenli olma, adil olma, yaratıcı olma, girişimci olma gibi birçok değer içerdiği görülmektedir. Eğitim kurumları bunlar ve bunun gibi kriterler ile bireylere ne tür değerlerin önemsenmesi gerektiği ve ne şekilde hayatını idame etmesi gerektiği konusunda liderlik eder (Akbaş, 2008).

Ahlaki eğitim, kişiler arasında değişkenlik gösterebilen karakterleri uygun olarak iletme, böylelikle bireylerde güzel davranış ve mizacın meydana gelmesini oluşturmaktır. Kişinin ahlaksal olarak olgun bir karakter kazanmasını sağlamak ve kendisinde ahlaki bir gelişim göstermek, çevresiyle ve kendisiyle uyum içinde olmasını amaçlayan ahlak eğitimi ve karakter hem toplumsal hem de bireysel katkıları ve yönü olan bir çabadır. Bu ahlaki eğitimin alındığı ve temellerin kurulduğu yer hiç şüphesiz ailedir (Kaya, 2005). Aileyi de okul ve diğer kurumlar takip eder. Bireyin karakter gelişiminde ailesinin katkısının temel bir işlevi olmasına rağmen, çocuğun zamanının büyük bir kısmını içinde yaşadığı planlı ve formal bir eğitim kurumu olan okul da etkili olmaktadır. Hayatla direk alakası olan ve insanlığın doğru bir şekilde hayatını devam ettirmesine katkısı olan ahlaki eğitim, her zaman din eğitiminin hem amacı hem de konusu olmuştur (Demirtaş, 2009; Kaya, 2005).

1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, sınıf öğretmenliği bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin din eğitimine ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu çalışma ile sınıf eğitimi dördüncü sınıf öğretmen adaylarının din eğitimine ilişkin görüşlerinin alınması hedeflenmiştir. Bu araştırma sonucunda, din eğitiminin daha sağlam temeller üzerinde verilmesine ve bireyin içinde yaşadığı toplumla barışık bir şekilde hayatını idame etmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem basit seçenekli cevaplamaı hem de hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi amaçlayan bir görüşme türüdür (Büyüköztürk, 2015).

Elde edilen veriler içerik analizi basamaklarına uygun olarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel hedef, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve bağlantılara ulaşmaktır. İçerik analizinin derinlemesine bir işlemin sonucunda, keşfedilmesi zor olan kavram ve kategorilere ulaşır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırma 2017-2018 öğretim yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Sınıf eğitimi dördüncü sınıf öğretmen adaylarının din eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemek için 50 sınıf öğretmen adayı ile görüşülerek veriler toplanmıştır. Katılımcıların konu hakkında görüşleri alınmadan önce, yapılacak olan çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın bilimsel amaçlı yürütüldüğü vurgulanarak görüşme formunun içeriği hakkında katılımcılar bilgilendirildikten sonra, görüşmeler gerçekleştirilmiş ve veriler elde edilmiştir.

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler konunun amacına uygun bir şekilde irdelenmiştir. Görüşme notları kategorize edilirken araştırmanın alt amaçları dikkate alınmıştır. Nitel olarak elde edilen verilerin tamamı içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çalışma grubuna ilişkin veriler işlenirken, katılımcıların kimlikleri gizli tutularak her bir katılımcıya kod verilmiştir. Öğretmen adayları öğretmen-1, öğretmen-2, öğretmen-3... şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların görüşleri ön yargısız bir şekilde etik kurallara uygun olarak analiz edilmiştir.

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, öğretmen adaylarının demografik verileri ile sınıf eğitimi dördüncü sınıf öğretmen adaylarının din eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemek için yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen kod ve temalara ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerinin Demografik Verilerine İlişkin Bulgular

Örnekleme betimlemek için öğretmenlerin cinsiyet ve yaşlarını ifade eden tablolar aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıda tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f
Kadın	27
Erkek	23

Tablo 1’deki veriler incelendiğinde; görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin 27’sinin kadın, 23’ünün ise erkek olduğu görülmektedir.

4.1.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Tablo 2’de öğretmenlerin yaş durumları görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Durumlarına Göre Dağılımları

Yaş	f
20-25 yaş	43
26-30 yaş	7

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde; görüşme için belirlenen çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin 43’ünün 20-25 yaş aralığında, 7’sinin ise 26-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

4.2. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitimine İlişkin Görüşleri İle İlgili Elde Edilen Bulgular

İlkokulda din eğitimi ile ilgili görüşlerine ilişkin elde edilen veriler aşağıda 3’üncü tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitime İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Görüşleri	f
Çocuğun seviyesine göre din eğitimi ilkokulda verilmelidir	20
Hayatımızın genelini etkilediği için din eğitimi ilkokulda zorunlu olmalı	10
Bireyi daha ahlaklı bir seviyeye getireceği için ilkokulda din eğitimi zorunlu olmalı	9
Kapsamı genişletilmeden, teme hatlarıyla din eğitimi verilmeli	7
Din eğitiminin dördüncü sınıftan başlanarak verilmesini doğru buluyorum	1
Din eğitimi 1’inci sınıftan itibaren verilmeli	1
Çocuğun bilmesi gereken tüm dini bilgiler, ilkokulda sınıf öğretmeni tarafından verilmeli	1
Farklı inanç türlerine mensup olma ihtimalinden dolayı din eğitimi ilkokulda aileye bırakılmalıdır	1

Tablo 3’teki bulgular incelendiğinde, katılımcı *öğretmen adaylarının* din eğitiminin ilkokulda verilmesine ilişkin görüşlerinin 8 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Çocuğun seviyesine göre din eğitimi ilkokulda verilmelidir, Hayatımızın genelini etkilediği için din eğitimi ilkokulda zorunlu olmalı ve Bireyi daha ahlaklı bir seviyeye getireceği için ilkokulda din eğitimi zorunlu olmalı” olmuştur.

Tablo 3 Kategori 1: Çocuğun seviyesine göre din eğitimi ilkokulda verilmelidir

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 20’si “Çocuğun seviyesine göre din eğitimi ilkokulda verilmelidir” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü şuan teknoloji çağındayız. Çocuklara TV’den, bilgisayardan, tabletlerden ve telefonlardan uzak duramıyorlar. Bunun sebebini de din eğitiminin eksikliğinde buluyorum. Dinimiz bize zamanımızı iyi değerlendirmemizi, boş işlerle uğraşmamızı emretmiyor. Bu din eğitiminde böyle önemsizce değil sıkı sıkıya verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sadece bu konuda değil ahlak açısından da çocukları çok iyi noktada görmüyorum. Bu yüzden din eğitimi gerekli ama kimseyi İslam dinine zorlayamayacağımız gibi derslerde de zorlayamayız. Bu yüzden isteyen din eğitimi almalı (öğretmen-11).

Tablo 3 Kategori 2: Hayatımızın genelini etkilediği için din eğitimi ilkokulda zorunlu olmalı

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 10’u “Hayatımızın geleceğini etkilediği için din eğitimi ilkokulda zorunlu olmalı” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

İlkokulda din eğitimi olmalı ve hatta zorunlu olmalı. İlkokulda çocuk daha erken din eğitimi alırsa, toplum açısından daha faydalı olabileceğini düşünüyorum. Daha ahlaklı, daha vicdanlı bireyler olarak yetişirler. Toplumda daha faydalı ve iyi işler yapmalarını ve toplumunun geleceğini düşünen, bu uğurda sorumluluk almalarını sağlar (öğretmen-32).

Çocuğun din eğitimi alması, manevi duygularının ve sosyal çevre içerisinde ahlaki yönünün gelişmesini sağlar. Toplumda ahlak çerçevesi içerisinde iyi bireyler yetişmesi için din eğitimi ilkokulda zorunlu olarak verilmelidir (öğretmen-39).

Tablo 3 Kategori 3: Bireyi daha ahlaklı bir seviyeye getireceği için ilkokulda din eğitimi zorunlu olmalı

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 9'u "Bireyin daha ahlaklı bir seviyeye getireceği için ilkokulda din eğitimi zorunlu olmalı" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

İlkokulda din eğitiminin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum. Sadece ilkokulda değil tüm hayatımız boyunca ne olduğunu neye inandığımızı bilmemiz gerekir. Yıllarca din eğitiminden uzak pozitif bilimler eğitimi altında sorgulayıcı bireyler yetiştirilmeye çalışıldı. Din eğitimi pozitif bilimlere karşı olduğu algısı yapıldı. Aksine din eğitimi sorgulayıcı, araştırmacı, değerler daha yatkın olan bireyler yetiştirilmesini hedeflemektedir. Çocuklara önce nereden geldiklerini kâinatın yaratılması, yaratılmasında amacının ne olduğuyla ilgili temel oluşturulmalıdır. Ayrıca din eğitimi çocuğa ahlaki bir bilinç kazandıracığı için din eğitimi kesinlikle ilkokulda verilmelidir (öğretmen-2).

4.3. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Öğrenciye Yararlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının ilkokulda din eğitiminin öğrenciye yararlarına ilişkin elde edilen veriler aşağıda 4'üncü tabloda verilmiştir

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Öğrenciye Yararlarına İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Görüşleri	f
Çocuğun gelişimine ve ahlaki davranışlar kazanmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum	19
Çocuğun hayatındaki birçok soruya cevap vereceği ve onda bir farkındalık oluşturacağını düşünüyorum	8
Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşünüyorum	7
Çocuğa doğruyu yanlıştan ayırt edebilme melekesi kazandıracığını düşünüyorum	5
Din eğitimi çocuğa mantıklı ve farklı bir bakış açısı kazandırdığını düşünüyorum	5
Dini ve ahlaki değerlerin verilmesi için bir avantaj olduğunu düşünüyorum	4
Evrensel değerlerin verilmesi açısından önemli bir yeri kapsadığını düşünüyorum	1
Toplumsal değerlerin kazanılmasına önemli olduğunu düşünüyorum	1

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde, katılımcı öğretmen adaylarının ilkökulda din eğitiminin öğrenciye yararlarına ilişkin görüşlerinin 8 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Çocuğun gelişimine ve ahlaki davranışlar kazanmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum, Çocuğun hayatındaki birçok soruya cevap vereceği ve onda bir farkındalık oluşturacağını düşünüyorum ve Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşünüyorum” olmuştur.

Tablo 4 Kategori 1: Çocuğun hayatındaki birçok soruya cevap vereceği ve onda bir farkındalık oluşturacağını düşünüyorum

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 19'u “Çocuğun gelişimine ve ahlaki davranışlar kazanmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Din eğitimi her yönüyle öğrenciye iyi-güzel davranışlar kazandırır. İyi insan, doğru insan ve güzel huylar kazandırır. Çocuğun doğayı anlamasını, yaratılış amacını, evreni daha iyi anlamasına katkıda bulunur. Çocuğun yapması ve yapmaması gerekeni bilir ve ona göre davranır. Din eğitimi çocuk için her zaman lazım olabilecek bir ders ve onun her türlü gelişimine katkı sağlar (öğretmen-34).

Tablo 4 Kategori 2: Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşünüyorum

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 8'i “Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşünüyorum” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Eğer din eğitimi verilirse öğrencide dünyaya ne amaçla geldiğini, niçin geldiğinin farkında vardır. Halen dünyaya gelenlerin birçoğu amaçsız, nedensiz geldiğini ve bu dünyanın sadece zevklerini tatmak için geldiğini düşünüyorlar. Din eğitimi verilirken öğrencinin sadece Allah'a kul olması gerektiğinin bilincinde olması gerekir. Ayrıca gerçek anlamda verilen din eğitimi öğrencinin farkındalık düzeyini olaylara bakış açısını, kendi duygu ve düşüncelerini özgür bir şekilde ifade etmesini sağlar (öğretmen-3).

Tablo 4 Kategori 3: Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşündüğüm için önemlidir

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 7'si "Din eğitimi ile çocuğun kendini tanıma fırsatı bulacağını düşündüğüm için önemlidir" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Din eğitimi, öğrencinin bilgilenmesi, ona uygulanması istenen davranışlarını neden uygulaması gerektiğini bilmesi yönünden oldukça faydalıdır (öğretmen-23).

Kendi kendini tanıdığı gibi taklitten çok doğru olarak yanmasına kolaylık sağlar. Din eğitimi doğru şekilde verildiği takdirde çocukta içsel anlamda huzur sağlayacağı gibi toplum huzurunu da etkileyebileceğini düşünüyorum (öğretmen-36).

4.4. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Sorun

Olup-Olmayacağına İlişkin Verdikleri Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının ilkokulda din eğitiminin sorun olup-olmayacağına ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler aşağıda 5'inci tabloda verilmiştir

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Sorun Olup-Olmayacağına İlişkin Verdikleri Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Görüşleri	f
Din eğitimi, çocuk zorlandığında veya düzeyine uygun verilmediğinde istenmeyen sonuçlar elde edilebilir	16
Din eğitiminin belli bir din (İslam) ve düşünce üzerinden verilmesinin sorun olacağını düşünüyorum	14
Din eğitimi, konunun alan uzmanları tarafından verildiğinde ve uygun yöntemlerle aktarıldığında sorun olmayacağını düşünüyorum	10
Din eğitimi çocuğun fitratına uygun verildiğinde sorun olacağını düşünmüyorum	6
İlkokul dönemindeki çocuklar somut işlemler döneminde olduğu için bu eğitimin daha sonra verilmesi gerektiğini düşünüyorum	4

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde, katılımcı öğretmen adaylarının ilkokulda din eğitiminin sorun olup-olmayacağına ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen veriler 6

farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulanması “Din eğitimi, çocuk zorlandığında veya düzeyine uygun verilmediğinde istenmeyen sonuçlar elde edilebilir, Din eğitiminin belli bir din (İslam) ve düşünce üzerinden verilmesinin sorun olacağını düşünüyorum ve Din eğitimi, konunun alan uzmanları tarafından verildiğinde ve uygun yöntemlerle aktarıldığında sorun olmayacağını düşünüyorum ” olmuştur.

Tablo 5 Kategori 1: Din eğitimi, çocuk zorlandığında veya düzeyine uygun verilmediğinde istenmeyen sonuçlar elde edilebilir

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 16’sı “Din eğitimi, çocuk zorlandığında veya düzeyine uygun verilmediğinde istenmeyen sonuçlar elde edilebilir” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Eğer çocuğa bu eğitim zorlama veya korkutma şeklinde verilirse yanlış sonuçlar doğurabilir. Çocuğun dinden soğumasına uzaklaşmasına neden olabilir. Aynı zamanda eğitim çocuk düzeyine yanlış olarak verilirse yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Bunlar düşünülerek din eğitimi verilirse sorun olmaz (öğretmen-36).

Tablo 5 Kategori 2: Din eğitiminin belli bir din (İslam) ve düşünce üzerinden verilmesinin sorun olacağını düşünüyorum

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 14’ü “Din eğitiminin belli bir din (İslam) ve düşünce üzerinden verilmesinin sorun olacağını düşünüyorum” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Evet, sorun olduğunu düşünüyorum. Her birey İslam dinine inanmadığı için bu eğitimi almak istemez. Bu dersin seçmeli olması mantıklı. Kimseye zorla dayatma yapamayız. Ve farklı dinler için de eğitim verilmesi taraftarıyım (öğretmen-11).Din eğitiminin uygulanması ile ilgili sıkıntı olacağını düşündüğüm durum sadece farklı görüşlerdeki velilerin itirazı olabilir (öğretmen-16).

Tablo 5 Kategori 3: Din eğitimi, konunun alan uzmanları tarafından verildiğinde ve uygun yöntemlerle aktarıldığında sorun olmayacağını düşünüyorum

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 10’u “Din eğitimi, konunun alan uzmanları tarafından verildiğinde ve uygun yöntemlerle aktarıldığında sorun olmayacağını düşünüyorum ” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Öğretmenlerin iki tür tutumu vardır. Bunlar muhafazakâr olan öğretmenlerin tutumu ve İslam dinene mensup olmayıp derslere giren öğretmen tutumları. Mesela çok tutucu öğretmenler çocuğu dinden soğuturken, hiçbir mensubiyeti olmayan öğretmenler ise öğ-

rencileri yanlış yöne yönlendirebilirler. Bunun için din eğitimi verenlerin işin ehli olan ve din eğitimini verirken doğru yöntemleri kullanmaları gerekir (öğretmen-27).

4.5. Öğretmen Adaylarının İlkokulda İyi Bir Din Eğitimi İçin Verdiği Önerilere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının ilkokulda iyi bir din eğitimi için verdiği önerilere ilişkin elde edilen bulgular

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının İlkokulda İyi Bir Din Eğitimi İçin Verdiği Önerilere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Görüşleri	f
Din eğitimi çocukları sıkmadan ve alan uzmanları tarafından verilmeli	25
Din eğitimi, somut olaylar ve çocuğun katılımı ile çeşitli drama etkinlikleri üzerinden verilmesi gerekir	12
Din eğitimi ilkokul 1'inci sınıftan itibaren ve doğa olayları ile ilişkilendirilerek verilmesi gerekir	5
Ders kitap ve diğer dini dokümanların çağın gereklerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir	4
İyi bir din eğitiminin temelleri ailede başlayacağı için bu eğitim ilk olarak ailede verilmeli	2
Din eğitimi peygamber efendimiz ve Kur'an-ı Kerim temele alınarak verilmeli	1
Derslerde olaylar anlatıldığında, Allah ile bağlantısı kurulmalı	1

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde, katılımcı öğretmen adaylarının ilkokulda iyi bir din eğitimi için verdiği önerilere ilişkin görüşlerinin 7 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı "Din eğitimi çocukları sıkmadan ve alan uzmanları tarafından verilmeli, Din eğitimi, somut olaylar ve çocuğun katılımı ile çeşitli drama etkinlikleri üzerinden verilmesi gerekir ve Din eğitimi ilkokul 1'inci sınıftan itibaren ve doğa olayları ile ilişkilendirilerek verilmesi gerekir" olmuştur.

Tablo 6 Kategori 1: Din eğitimi çocukları sıkmadan ve alan uzmanları tarafından verilmeli

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 25'i "Din eğitimi çocukları sıkmadan ve alan uzmanları tarafından verilmeli" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Öncelikle gerçekten din eğitimi alan öğretmenler tarafından bu eğitim verilmelidir. Çünkü dinin yanlış anlaşılması yanlış anlayıp yorumlanmasına neden olabilir. Öğretmen

ders kitapları dışında da din bilgisi olmalı, kitap dışında da öğrenciye bir şeyler aktarmalı (öğretmen-32).

Tablo 6 Kategori 2: Din eğitimi, somut olaylar ve çocuğun katılımı ile çeşitli drama etkinlikleri üzerinden verilmesi gerekir

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 12'si "Din eğitimi, somut olaylar ve çocuğun katılımı ile çeşitli drama etkinlikleri üzerinden verilmesi gerekir" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Çocukları meraklandırmalı, araştırıp öğrenmeye teşvik etmeli ve sorgulayarak doğruyu kabul etmelerini sağlayacak tarzda olmalı. Eleştirmeden korkmayan, akıl mantığını kullanmaktan çekinmeyen çocuklar yetiştirmek için zorlayıcı ve baskıcı eğitim yerine, esnek eleştirel düşünmeyi destekleyen eğitim verilmeli. Ders işlenirken çocuğun katılım sağlayacağı drama türü etkinlikler merkeze alınmalıdır. Daha ileri yaşlarda taşları kendi elleriyle yerine oturtan birey zaten doğru olanı kendi mantığıyla kavramış demektir (öğretmen-12).

Tablo 6 Kategori 3: Din eğitimi ilkökul 1'inci sınıftan itibaren ve doğa olayları ile ilişkilendirilerek verilmesi gerekir

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 5'i "Din eğitimi ilkökul 1'inci sınıftan itibaren ve doğa olayları ile ilişkilendirilerek verilmesi gerekir" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Din eğitimi ilkökul 1. Sınıftan itibaren verilmelidir. Her konu din temele alınarak verilmeli. Dersler bu minvalde anlatılmalı. Çünkü bütün derslerin, daha doğrusu evrenin yaratılış amacının olduğu bir gerçektir. Doğa olayları anlatılırken Kur'an-ı Kerim'deki ayetler üzerinden anlatılmalı. Çocuğu güzel davranışlara, iyi huylara yöneltmek gerekir (öğretmen-34).

4.6. Öğretmen Adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Nasıl Verilmesi Gerektiğine İlişkin Verdikleri Cevaplaradan Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının ilkökulda din eğitiminin nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular:

Tablo 7. Öğretmen adaylarının İlkokulda Din Eğitiminin Nasıl Verilmesi Gerektiğine İlişkin Verdikleri Cevaplardan Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Görüşleri	f
Din eğitimi, günlük hayatla ilişkilendirilerek verilmeli	14
Din eğitimi, çocuğun ahlaki gelişimini destekleyici çeşitli etkinlikler yapılarak verilmeli	13
Din eğitimi Kur'an-ı Kerim ve peygamber efendimizin sünneti çerçevesinde verilmeli	10
Din eğitimi çocuğun anlayacağı tarzda açık bir şekilde verilmeli	4
Din eğitimi hoşgörü çerçevesinde, kimseyi ötekileştirmeden verilmeli	4
İslami eğitim ile birlikte diğer bilimlerde verilmeli	3
Din eğitimi her dinin değerlerini içerecek tarzda verilmeli	2

Tablo 7'deki bulgular incelendiğinde, katılımcı öğretmen adaylarının ilkokulda din eğitiminin nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin verdikleri cevaplardan elde edilen görüşlerin 7 farklı kod altında toplandığı görülmektedir. Bu kodların en çok vurgulananı “Din eğitimi günlük hayatla ilişkilendirilerek verilmeli, Din eğitimi çocuğun ahlaki gelişimini destekleyici çeşitli etkinlikler yapılarak verilmeli ve Din eğitimi Kur'an-ı Kerim ve peygamber efendimizin sünneti çerçevesinde verilmeli” olmuştur.

Tablo 7 Kategori 1: Din Eğitimi Günlük Hayatla İlişkilendirilerek Verilmeli

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 14'ü “Din eğitimi günlük hayatla ilişkilendirilerek verilmeli” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Sınıf eğitiminde olabildiğince örnekler verilmelidir. Çocuğun da bu örnekler doğrultusunda kendinden de örnekler vermesi istenebilir. Çocuğa din eğitimi konusunda soyut olmak yerine Allah'ı çağrıştıracı günlük hayattan örnekler verilmelidir. Yarattığı canlılar üzerinde tefekkür ederek Allah'ın varlığına işaret edici tarzda ders işlenmelidir. Çocuk o zaman daha rahat anlayıp kavrayabilir. Öğretmen öğrencilerin düşüncelerine değer verilmeli. Söylemleri günlük hayattan örneklerle dolu olmalı ve hoşgörüyü elden bırakmamalı (öğretmen-16).

Tablo 7 Kategori 2: Din Eğitimi Çocuğun Ahlaki Gelişimini Destekleyici Çeşitli Etkinlikler Yapılarak Verilmeli

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 13'ü “Din eğitimi çocuğun ahlaki gelişimini destekleyici çeşitli etkinlikler yapılarak verilmeli” diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Ders sadece teorik olmamalı uygulamalı olarak verilmeli. Derslerin yanında sohbetlere de yer verilmelidir. Kur'an-ı Kerim dersi ahlak ve siyer dersleri beraber verilmeli. Çocuklara din büyüklerini tanımalı. Ve bu konular ile ilgili bilgi almalı ve bunlarla ilgili film ve videolar izletilmeli (öğretmen-5).

Tablo 7 Kategori 3: Din eğitimi Kur'an-ı Kerim ve peygamber efendimizin sünneti çerçevesinde verilmeli

Bu kategori incelendiğinde öğretmen adaylarının 10'u "Din eğitimi Kur'an-ı Kerim ve peygamber efendimizin sünneti çerçevesinde verilmeli" diye görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu duruma ilişkin öğretmen adaylarının cevaplarından örnekler sunulmuştur:

Ders sadece teorik olmamalı uygulamalı olarak verilmeli. Kur'an-ı Kerim dersi ahlak ve siyer dersleri beraber verilmeli. Çocuklara din büyüklerini tanımalı. Derslerin yanında sohbetlere de yer verilmelidir. Ve bu konular ile ilgili bilgi almalı ve bunlarla ilgili film ve videolar izletilmeli (öğretmen-43).

Sonuç

Araştırma sonucunda elde edilen veriler neticesinde din eğitiminin çocuğun geleceği üzerinde önemli bir ölçüde rol oynadığı için ve topluma ahlaklı bireyler kazandırmanın temel yolu olduğu için din eğitimi, çocuğun içinde bulunduğu dönem de dikkate alınarak bireyin seviyesine uygun olarak verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aydın (2012) ve İnan (2017)'deki çalışmasının sonucu ile araştırmaya konu olan bu çalışmanın sonucu birbirleri ile örtüşmektedir.

Verilerin analizleri sonucunda ulaşılan bir diğer bulgu ise; din eğitimi, çocuğun hayatındaki birçok soruya cevap vereceği, çocuğun kendisini daha iyi tanımasına fırsat sağlayacağı ve çocuğun ahlaki davranışlar kazanmasında etkin bir rol oynayacağı için ilkökul yıllarından itibaren verilmesinin yararlı olacaktır. Din eğitiminin temel hedeflerinde biri olan mahremiyet eğitimi de kapsayan bu durum, çocuklara erken yaşlarda verilmesi, bireyin ileriki yaşlarda karşılaşılabileceği ahlaki krizleri en az hasarla atlmasına vesile olacaktır (İnan, 2017; Diler, 2014).

Yapılan analizler sonucunda öğretmen adayları, verilecek olan dini eğitimin, çocuğun seviyesi göz önünde bulundurularak, eğitimin sadece belirli bir dinin (İslam) öğretileri üzerinden verilmemesi ve bu eğitimi verecek olan kişilerin alan uzmanı olmaları gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Alan yazından elde edilen veriler; verilen din eğitimi sadece İslam dininin etrafında şekillenmeden, bütün dinlerin öğretildiği bir eğitim programı öngörmüşlerdir (Sünter, 2017; Kap, 2014; Genç, Avest & Miedema, 2011; Kaymakcan, 2009; Kaymakcan, 2006).

Araştırmanın bulgularından bir diğeri ise, din eğitimi çocuğu ilkökul yıllarından itibaren ve çocuğun ilgisini çeken oyunlar ve çeşitli drama etkinlikleri üzerinden verilmesi gerektiğidir. Özellikle soyut dini kavramları kavramakta zorluk yaşayacak somut işlem

dönemindeki bireylere dönük yaşantılar, ayet ve hadislerdeki ahlaki konular, doğrudan ayet ve hadis metinleri kullanılmadan anlatılabilir. Çocuk soyut kavramları kavrayacak döneme eriştiğinde, ayet ve hadisleri öğrendikçe önceden kendinin maruz bırakıldığı somut yaşantı konuları hatırlayacak ve zaten zihnine yerleşmiş olan ahlaki değerleri dini temellerini kavrayıp kabullenmekte zorlanmayacaktır (İnan, 2017; Okumuşlar, 2006; Aydın, 2005)

Kaynakça

- Akbaş, O. (2004). *Türk Millî eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, (10), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, M. Z., & Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, M. Z. (2005). *Din öğretiminde yöntemler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2001). Avrupa birliği ülkelerinde din eğitimi ve Türkiye ile karşılaştırılması. *Diyanet Avrupa Dergisi*. (68), 14-21
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, A. (2006). İlköğretim müfredatında “din kültürü ve ahlak bilgisi” dersi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. (16), 100-104
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramanın etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. (7), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Diler, R. (2014). Mahremiyet eğitimi ve önem. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (1), 69-98.
- Genç, M. F., Ter Avest, I. ve Miedema, S. (2011). Religious education in two secular multicultural societies: the turkish and dutch case compared. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. (15), 801-805.
- İnan, H. Z. (2017). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Karataş, S. ve Tabak, N. (2010). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1).
- Kap, D. (2014). Türkiye’de zorunlu din dersi uygulaması. *Akademik Perspektif Dergisi*, 58-61.
- Kaymakcan, R. (2009). Religious education culture in modern Turkey. *İn International Handbook of The Religious, Moral and Spiritual Dimensions in Education*, 449-460.

- Kaymakcan, R. (2006). Türkiye’de din eğitimi politikaları üzerine düşünceler. *EKEV Akademi Dergisi*, 10, 21-36.
- Mevlüt, K. (2007). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programlarındaki ahlaki konuların ahlak eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23(23), 23-50.
- Okumuşlar, M. (2006). Din eğitiminde etkin bir yöntem olarak hikâye. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(21).
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sünter, E. (2017). Ortaöğretimde okutulan seçmeli din eğitimi dersleri öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri: Bir durum çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 902-913.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, İ. (2009). Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi: zorunlu mu kalmalı, yoksa seçmeli mi olmalı? *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(2), 243-256.